

לעילוי נשמה
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
פרשת פנחס – שבת מברכין

עלון חידושי תורה ושאלות מ **א' ועד ת'** על **פרשת השבוע** ועניינה דיומא ממפרשי ומדרשי חז"ל
התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

בפרשה 168 פסוקים = **סס חיים, צבוע**

אמר לה יצאי מלפא לדביתיה : אל תתקראי מן הפרושי, ולא ממי שאינן פרושין, אלא מן הצבועין שדומין לפרושי, שפעשיהן כמעשה זמרי ומבקשין שְׂכָר כְּפִנְחָס. (סוטה כב ב)

מולד חודש מנחם אב יהיה ביום שישי בשעה 10, 42 דקות ו 5 חלקים

בפרשה 6 מצוות עשה (ספר החינוך)

עשה : דיני נחלות • תמידין בכל יום • קרבן מוסף של שבת • קרבן מוסף בכל ראש חודש • קרבן מוסף ביום חג השבועות • שופר בראש השנה.

אמרת אעלה בתמר אחזה בסנסניו (שה"ש ז ט) **אעלה** ר"ת אתרוג ערבה לולב הדס. **אני אהביה** [אהבני] **אהב ומשחתי ומצאני**. (משלי ח יז) **משחתי** ר"ת מצות שבועות חג ראש השנה יום הכיפורים. **פעם** ר"ת באר ענן מן, וס"ת ונן. **משחתי** ר"ת מאכל שתייה תורה הודאה. **אשה** ר"ת אכילה שתייה הודאה. **מפתח** ר"ת מטר פרנסה תחיית המתים חיה (יולדת). **פשע** ר"ת פנים שלא עמדו. **אנשא** ר"ת אדם נשר שור אריה. **אשיש** ר"ת אורה שמחה יקר ששון. (רבינו אפרים)

פנחס הוא אליהו – אליהו ד' פעמים עולה לחשבון פינחס (52X4). וזהו שאמרו חז"ל פנחס זה אליהו. ולמה נחלק לד' ונקרא אליהו, לפי שטס כל העולם בד' פעמים, כדאיתא בפ"ק דברכות (ד ב). תנא: מיכאל - באחת, גבריאל - בשניים, אליהו - בארבע, ומלאך המות - בשמינה. ובשעת המגפה, באחת. (ילקוט האזובי) כתב הבן יהודע (ברכות שם) - גם בזה יובן בס"ד רמז הכתוב (משלי ל, כט) **שְׁלֹשָׁה הֵמָּה מִיִּטְבִּי צֶעַד וְאַרְבַּעָה מִיִּטְבִּי לָכֵת**, והיינו שלשה רמז לשלשה טיסות של מיכאל וגבריאל, וארבעה של אליהו זכור לטוב: והנה **מיכאל** [101], אם תחלק מספר שמו לשני חלקים ישאר אחד [50/50] ונשאר [1], רמז כי טס כאחת, ו**גבריאל** [246] אם תחלק מספר שמו ארבעה חלקים, שהוא כפל השתי חלקים שחלקת במיכאל, ישאר שתיים [246=4x61, 244=4x61] ונשאר [2], רמז שהוא טס בשתיים, גם **אליהו** [52] מספר בן [52], שהוא ארבעה פעמים [52=4x13] **אחד** [13], לרמז שהוא טס בארבעה, ולכן לעתיד יבשרנו ארבעה דברים, דכתיב (ישעיהו נב, ז) **מְשֻׁמֵּעַ שְׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מְשֻׁמֵּעַ יְשׁוּעָה אִמֵּר לְצִיּוֹן מִלֶּךְ אֱלֹהֶיךָ**, הרי ארבע בשורות בזה אחר זה בהדרגות כנגד ארבע טיסות. **אליהו** - בארבע מרמז על פנחס אליהו נדב ואביהוא, כיון דנשמותיהם נתעברו בפנחס, ופנחס באליהו א"כ כולוהו איתנהו בהו ויש בו ארבע. (יכהן פאר)

איתא בפרקי דר"א (פרק כט) אמר לו הקב"ה, (אליהו) טוב אתה מאבותיך? עשיו בקש את יעקב להרגו, שנאמר **יקרבו ימי אבך אבי ואהרנה את יעקב אחי**. וברח מלפניו ונמלט, שנאמר **ויברח יעקב שדה ארם**. פרעה בקש להרוג את משה, וברח מלפניו ונמלט, שנאמר **ויברח משה מפני פרעה**. שאול בקש להרוג את דוד, וברח מלפניו ונמלט, שנאמר **ודוד ברח וימלט**. ללמדך שכל מי שהוא בורח מלפניו ונמלט. עמד אליהו וברח מארץ ישראל ונמלט, שנאמר **ויקם ויאכל וישתה**. (ושם) נגלה עליו הקב"ה ואמר לו, **מה לך פה אליהו. ויאמר קנא קנאתי**. אמר לו הקב"ה, לעולם אתה מקנא. קנאת בשמים על גלוי עריות, שנאמר **פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן**. וכאן אתה מקנא, חייך שאין ישראל עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך. מכאן התקינו חכמים שיהיו עושין מושב כבוד למלאך הברית, (שנקרא אליהו ז"ל מלאך הברית). שנאמר **ומלאך הברית אשר אתם תפצים הנה בא וגו'**. אלהי ישראל יחיש ויביא בחיינו משיח לנחמנו ויחדש לבבנו, שנא' **והשיב לב אבות על בנים**. ע"כ. **לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום**. (כה יב) פסוק זה ראשו ל' וסופו מ'. מ"ל – כאן הבטיחו במקום מילה שם תהא מצוי. (ילקוט האזובי). כתב בעה"ט - **את בריתי שלום**. שלום כתיב והוא וי"ו קטיעא בפ"ג דקידושין כשהוא שלם. **ד"א** מתנה שלמה אני נתן לו י' מתנות במקדש י' במדינה (כי י"ד במילוי גימטריה כ') **ד"א** ו' קטיעא כי פנחס הוא אליהו וכן אליהו כתיב חסר וי"ו ויעקוב מלא ו' שנטל ו' מאליהו למשכון עד שיבא עם המשיח ויהא אל את בניו וזהו יגל יעקב ישמח ישראל ישמח אותיות **משיח** שישמח לימות המשיח ויחזור הוי"ו והוא אליהו שלם. תרגום יונתן - **פירוש שהוא מלאך החי נצח וכל דבר רוחני שאין שייך בו מיתה**. כתיב (שופטים ג כ) **וישעל מלאך י-הנה מן הגלגל אל הפכים** וכי מלאך היה והלא פנחס היה ולמה קורא אותו מלאך אלא א"ר סימון פנחס בשעה שהיתה רוח"ק שורה עליו היו פניו בוערות כלפידים (ויקרא רבה א א). ודייק מדכתיב **בריתי שלום** היינו מלאכי השלום שאינו בהם לא קנאה ולא שנאה רק בשלום. וגם שמו יתברך נקרא שלום. כתב רבינו בחיי - **ושמעתי שהמלה היא נוטריקונו שלא למות**. וזה מהזקק קבלת רבותינו ז"ל כי פינחס זה אליהו. וכו מציינו בעצמו שאמר (מלכים א יט) **הח נפשי כי לא טוב אנכי מאבתי**. כלומר מאבותי שמתו. ומפני שמאס חיי העוה"ז נתן לו חיי העוה"ב ועלה בסערה השמימה. **שלם** ר"ת שיבוא לפני משיח, הו' קטיעא, כי לא יבוא ביום ו' דהוא ע"ש. דאיתא בגמרא (עירובין מג ב) **כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי יו"ט**, מפני הטורח. (אמרות ה) איתא בגמרא (בב"מ ק"ד א) **אשכחיה רבה בר אבונה לאליהו דקאי בבית הקברות של גוים אמר ליה: לאו פהו הוא מר? מאי טעמא קאי מר בבית הקברות!** אמר ליה: **לא מתני מר טהרות? דמנאי, רבי שמעון בן יוסי אומר: קבריהן של נכרים אין מטמאין, שאמרו: ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם**. אתם קרויין 'אדם', ואין נכרים קרויין 'אדם'. מבואר דגם אחר שעלה לשמים אם יורד כאן בתורת בנ"א נתחייב במצות ואסור לו טומאה ככהן ולפי שהוא לא מת וחי לעולם נמצא שיש לו ברית כהונת עולם. (טעמא דקרא)

מציינו בגמרא כמה פעמים 'אמר ליה ההוא סבא', 'אשכחיה ההוא סבא' וכן 'ההוא סבא' – כתבו התוספות (חולין ו א) יש מפרשים דכל מקום שהוא מזכיר ההוא סבא – הוא אליהו. כתב רבינו יהודה החסיד - **סבא** בגימטריא **הוא אליהו** (63).

רמז באלפא ביתא מעשה נבוכדנצר וצדקיה – **כ"ל מ'** – מלך, **נ'** – נבוכדנצר, **ס'** – סימא, **ע'** – עניו, **פ'** – לפי שהגיד בפיו מה שראה בעיניו, **צ'** צדקיהו, **ק'** ר' פנה עלי **ניקף ראש ותלאה** (איכה ג ה) ונדרש באיכה רבה ג' ב' על נבוכדנצר, דכתיב: ביה (דניאל ב' לה) **[אנת] הוא ראשה די דהבא**, **ש' ת'** שם אותו תמיד, ארוחה היתה לו מעל שולחנו ששם תמיד לפני צדקיהו ארוחה, הרי שרמז חורבן הבית **מדרך הערבה** (דברים ב ה) עד לימות המשיח שיחזור **דרך מדרך מואב**. (רבינו יהודה החסיד) ואיתא במדרש (שה"ש זוטא ה ב) **הרי זו לימי גוג ומגוג, שישראל עתידים להיות טמונים במערות ובמחילות, והקב"ה מרתיק עליהם**. והקב"ה אומר לישראל **פתחי לי אהתי** (שה"ש ה ב) והם מסתכלים והמקום עושה להם נסים והם רואים את המשיח עומד בראש מדבר מואב ועמו ארבע מאות איש והמקום נותן להם גאולה. וכתב **ונעבר דרך מדרך מואב** – מיד בנה של מואבית בא מלך, זה מלך המשיח!

וינרא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו. (כה ז) פנחס ראה ברוח הקודש שעליו מוטל לתקן שתי נפשות של יוסף ויתרו והיה צריך לתקן שני דברים הא' מצד יוסף על טיפין דאיזדריקי, והב' מצד יתרו שפיטם עגלים לעבודה זרה. וראה פנחס בזמרי במעשה עם כזבי והיה ע"ז דפעור. והנה גם נדב ואביהוהו היה בהם מעין דוגמא שלא רצו לישא אישה ודומה לענין יוסף. והב' שהקריבו אש זרה ודומה ליתרו שהקריב לעבודה זרה לכן נתעברו בפנחס כדי שיהיה לו כח לתקן התיקון שלו ושלחם ביחד בפעם אחרת. (חומת אנך בשם שבלת של לקט – מגורי האר"י ז"ל) רמז לדבר **ויקם מתוך גימטריא יתרו** (616) וכן **ויקם** גימטריא **יוסף** (156). (חומת אנך). אלישע ביקש מאליהו ויהי **נא פי שנים ברוחך אלי** (מ"ב ב ט) **נ"א** ר"ת נדב - אביהוהו היינו ביקש מאליהו הוא פנחס דגם הכח של נדב ואביהוהו ישארו אצלו. (תכלת מרדכי למהרש"ם)

שאלות

- א. **ובני פלוא אליאב.** לשון רבים והוא מונה רק בן אחד. **ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם** (כו ה). מי היה הבן הנוסף לפלוא, ומדוע לא נמנה כאן.
- ב. מה הטעם שבכל פרשת המוספין כתיב **תמימים** לגבי עולות ולא לגבי שעיר החטאת.
- ג. **ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לי-הנה כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד.** (כח ג) בפרשת התמידים רמז למאמר חז"ל 'כל המגדל את אשתו ראשונה, אפילו מזבח מוריד עליו דמעות'. (סנהדרין כח). בסוג האותיות החסרות בפרשה מכל האלפא ביתא.
- ד. **וימת נדב ואביהוא בהקריבם אש זרה לפני-הנה** (כו טא) מה הטעם דבד' מקומות מזכיר הכתוב מיתתן של בני אהרן.
- ה. **וימנחם ונספחם לפרים לאילם ולכבשים במספרם כמשפטם.** (כט לג) מה הטעם שביום השביעי נאמר **כמשפטם** ובשאר הימים נאמר **כמשפטם**.
- ו. בפרשתנו פסוק הנקרא מספר רב ביותר של פעמים במשך שנה במסגרת הקריאה בתורה. (לפחות 27 פעמים ובשנים מסוימות אפילו 35 פעמים)
- ז. **וראיתה אתה ונאספת אל עמידה גם אתה פאשר נאסף אהרן אחיד.** (כו יג) פרש"י - מפאן שנאספה משה למיתתו של אהרן (ספרי). אהרון זכה לזה שכתרו כתר כהונה נתן לבנו בחייו, אבל משה רבינו לא זכה שבנו ממלא את מקומו, מה הפירוש גם **אתה פאשר נאסף אהרן אחיד**.
- ז. מה הטעם שאומרים בראש השנה קודם תקיעת שופר ז' פ' **למנצח לבני קרח מזמור. כל העמים תקעו קף** (תהלים מז).
- ח. **שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיהם.** (בראשית מט ה) וכתוב **אחלקם בניעקב ואפיצם בישראל** (שם ז) פרש"י - אין לה ענינים נוספים ומלמד תיבוקות אלא משמעון, כדי שיהיו נפוצים. כי לוי נתפור בשנים עשר שבטים כדכתיב ביהושע, נמצא שמעון לבדו בלא לוי (רשב"ם). **חמס** רמז לסופרים ומלמדים משבט שמעון.
- ח. **וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הפהן ויקם מתוך העדה ויקח רמת בידו.** (כה ז) פרש"י - ראה מעשה ונזכר הלכה; אמר לו למשה: מקובלני ממה, הבעול ארמית - קנאין פוגעין בו. אמר לו: קרינא דאגרתא איהו ליהוין פרונקא! מיד ויקח רמת בידו וגומר. כתב הראב"ד (רמב"ם איסורי ביאה יב ד) במה דברים אמורים שקנאים פוגעים בו כשהתרו בו קודם לכן. כיצד הרג פנחס את זמרי והא לא התרה בו כלל.
- ט. **לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום.** (כה יב) איתא במדרש (במדבר רבה כ א) אמר הקב"ה, **בדין הוא שיטול שכרו**. לכאורה וכי יש שכר שאינו מגיע בדין? ועוד דהא קי"ל (קידושין ט ב) שכר מצווה בהאי עלמא ליכא.
- י. מספר הדורות משניתנה כהונה לפנחס עד שנסתלק אביתר וניתנה כהונה לצדוק. רמז בפסוק **לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום**. (כה יב)
- כ. מספר השנים שזכה יהושע להנהיג את ישראל. רמז בפסוקים: **ויפקד-הנה אלהי הרוחת לכל בשאר איש על העדה. אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת יהנה כצאן אשר אין להם רעה** (כו טז).
- ל. שלוש ברכות שלא מברכים עליהם בימים שני רביעי ושישי.
- ל. איזה תאריך בשנה לא יכול לחול בארבעה מימי השבוע, בימים בדו"ז.
- מ. בני בנימן למשפחתם **לבלע משפחת הבלעי לאשבל משפחת האשבל ללאחירם משפחת האחירמי. לשפופם משפחת השפופמי לחופם משפחת החופמי.** (כו לח) כאן מונה חמשה בנינים והם: בלע אשבל אחירם שפופם וחופם. ואילו בפרשת ויגש נמנו עשרה בנינים: **ובני בנימן בלע ונכר ואשבל גרא ונעמן אחי וראש מפים וחפים וארד.** (בראשית מז כא)
- נ. **אלה משפחת הראובני ויהיו פקדיהם שלשה וארבעים אלה ושבוע מאות ושלשים.** (כו ז) מה הטעם שנתווספו האותיות ה' ו-י' שהן שמו של הקב"ה בתחילה וסוף שם השבט בשנית רק בראובן שמעון וזבולון. **הראובני, השמעוני, הזבולוני.**
- נ. **חגוף משפחת הנזכרי לפלוא משפחת הפלאי** (כו ה) פרש"י - לפי שהיו האמות מבין אותם ואומרים: מה אלו מתנחסין על שבטיהם? סבורין הם שלא שלטו המצרים באמותיהם? אם בגופם היו מושלים, קל וחמר בנשיותיהם. לפיכך הטיל הקדוש ברוך הוא שמו עליהם, ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה, לומר: מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם (שהש"ר ד"ב, פסדר"כ בשלח). וזה הוא שמפרש על ידי דוד: **שבטי יה עדות לישראל** (תהלים קכב, ד) השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם. לכאורה היה צריך לכתוב קודם י' ואח"כ ה' הוא יה שמו יתברך, מדוע הפך הסדר.
- ס. **ויצמד פינחס ויפלה** (תהלים קו ל) אמר רבי אלעזר **ויפלה** לא נאמר אלא **ויפלה** מלמד כביכול שעשה פלילות עם קונו בקשו מלאכי השרת לדחפו אמר להן הניחו לו קנאי בן קנאי הוא משיב חימה בן משיב חימה הוא. מה הטעם שביקשו מלאכי השרת לדחפו, והרי הוא פעל להצלת כלל ישראל.
- ע. **פינחס בן אלעזר בן אהרן הפהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי.** (כה יא) לכאורה מהו השבח ששיבחה התורה את פנחס שהשיב את חמת הקב"ה מישראל, זה היה יפה אילו לא נפל איש מישראל, אבל עכשיו שנפלו כ"ד אלף מישראל על עוון זה למה נאמר (כה יג) **ויכפר על בני ישראל**.
- פ. **לקצרון משפחת הקצרוני** (כו ו) מה הטעם דכתיב אצל בני ראובן משפחת **הקצרוני** בכתיב מלא, ואצל בני יהודה כתיב (כו כא) **ויקרו בני פרוץ לקצרון משפחת הקצרוני** בכתיב חסר.
- צ. סה"כ מספר הקרבנות הקרבים במיוחד לחג הפסח בכל שבעת ימי החג.
- ק. **וינדבר משה אל-הנה לאמר.** (כו טו) איתא במדרש (ספרי זוטא) אין בכל התורה כולה **וינדבר משה אל-הנה לאמר**, א"ל הודיעני אם אתה ממנה תחתי. וכן כתב בעה"ט: אין פסוק אחר כזה בתורה, א"ל לא תזכור כמה **וינדבר** שדברת אלי. מהו מספר הפעמים שכתוב בכל התורה **וינדבר-הנה אל משה לאמר**.
- ר. מה הטעם דבכל ימות החג כתיב בהו **וביום השני וביום השלישי** אבל בשמיני כתיב **ביום השמיני** בלי ו' החיבור.
- ש. **אשר הנה דבר-הנה אליו בימי יאשיהו בן אמון מלך יהודה בשלש עשרה שנה למלכו.** (ירמיהו א ב) מה הטעם שהזכיר את יאשיהו ולא הזכיר את המלכים היואחז ויהויכין שגם היו בתקופת הנביא ירמיהו, כמה זמן הם מלכו.
- ת. **כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד** (כח ג). מספר התמידין שהיו קרבים בשנה, וכנגדם מספר הימים שהתינוק יונק מאמו.
- ת. **ובהדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהנה לכם פל מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה יהנה לכם.** (כט א) רמז להלכות שופר בשופר.

תשובות

- א. און בן פלת היה בן נוסף של פלוא, והטעם שלא נכתב כאן לפי שעשה און תשובה (כדאיאת בסנהדרין קט ב) לא רצה לכוללו כאן עם אליאב בניו שנבלעו, ורק רמזו במה שכתב **וַיְבִי** בלשון רבים. (טעמא דקרא) *
- ב. בן נח שהקריב בעל מום הקרבן כשר, [אם אינו מחוסר אבר] הו"א דאם אין להם תמים יקריבו על כל פנים בעל מום כדין קרבנות בן נח, קמ"ל. וזה שייך רק בקרבנות עולה, לפי שאין בן נח מקריב אלא עולה אבל בחטאת פשיטא שצריך תמים, וכבר נאמר בפרשת אמור דבעל מום פסול. ועי"ל לרבי עקיבא קרבן בעל מום אם עלה למזבח לא יד. סד"א אם אין להם תמים יקריבו על כל פנים בעל מום שהרי הותר בדיעבד, וזה דוקא בעולה שלא באה לכפרה אבל חטאת שבאה לכפרה ואין באה בנדבה פשיטא שאי אפשר להביאו. (טעמא דקרא)
- ג. ג' ו' ט' - בכל פרשת התמידים אין את האותיות הללו - לרמז שהגט אינו רצוי למזבח. וכשח"ו יש מקרה שאדם מגרש את אשתו, אזי המזבח מוריד עליו דמעות. (מדשן ביתך בשם עוללות אפרים מאמר שט"ו)
- ד. ד' דברים עשו בני אהרן ולפיכך מתו ובכולן כתיב בהם מיתה, על שהיו שתויי יין ועל ידי שהיו מחוסרי בגדים ומה היו חסרין מעיל שכתוב בו מיתה וע"י שנכנסו בלא רחיצת ידים ורגלים ועל ידי שלא היו להם בנים וי"א ע"י שלא היה להם נשים. (ויקרא רבה כ ט) (פרדס שמאי) *
- ה. הושענא רבה הוא גמר הדין של כולם כדאיאת בזוהר לפיכך נאמר כאן **פְּמִשְׁפָּטָם**. (טעמא דקרא) *
- ו. **וְאִמְרַתְּ לָהֶם זֶה הָאֱשֶׁה אֲשֶׁר תִּקְרְבוּ לִי-הִנֵּה כְּבָשִׂים בְּנֵי שְׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תְּמִיד**. (כח ג) ראש חודש החל ביום חול - קוראים אותו פעמיים (פעם אחת לכהן ופעם שניה ללוי). ראש חודש טבת היוצא בחנוכה ביום חול - קוראים אותו פעם אחת (מחלקים לשלושה קוראים והרביעי את קורבן היום בפרשת נשא) וכן בקריאה הרגילה של פרשת פינחס.
- ז. זכות כל ישראל תלויה בכך לעולם. דאמר ר' חז"ל (בב"ב קטז א) כל המניח בן כמותו כאילו לא מת, כי יש לו זכות במצוות הבן לאחר מיתתו, ומשה לא היה זקוק לזה כי על ידו ובלפיכך את התורה וכאילו לא מת וזה הביאור ו**נִאֲסַפְתָּ אֶל עַמֶּיךָ גַּם אֶתְּהָ** דהגם שאין לך בן הממלא מקומך מ"מ תמות **כְּאִשֶׁר נִאֲסַף אֶהְרֹץ אֶחָד** לפי שזכות כל ישראל תלויה בכך לעולם. (כתב סופר עה"ת)
- ז. ז' פעמים מופיע **אֶל-לֵהִיִּם** במזמור, ויכוין שעל ידי התקיעות ימתקם. וכן לפי שמנין התיבות שיש בו (ז"פ) כולל הפסוקים שאומרים **מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי יְיָ** ועד **וַיִּמְשָׁפְטֵיךָ לְמַדְנִי** (ר"ת קר"ע שט"ו) הם תקפ"ז תיבות והוא בגימטריא שופר עם הכולל. (טעמי המנהגים) *
- ח. חזנים מלמדים סופרים ר"ת **הַמֶּסֶם**. (רבינו אפרים).
- ח. חבר אין צריך התראה (סנהדרין מא א) מאחר והחוטא היה נשיא שבט שמעון שהיה חבר לא בעיני התראה. (אמרי שפר)
- ט. טעם פנחס טעם מיתה שהרי פרח נשמתו וכעת אין לו מיתה אחרת שהרי פנחס הוא אליהו. נמצא שאצל כל אדם אי אפשר לתת לו שכר בעוה"ז לפי שהוא מת לבסוף, אבל לפנחס שפיר אפשר לתת לו שכרו גם בעוה"ז כי הוא חי לנצח. (תנוכת התורה) וכבר הגיע עת מתן שכרו (קול שמחה) *
- י. י' דורות משניינה כהונה לפנחס עד שנשתלק אביתר וניתנה כהונה לצדוק, דכתיב (ד"ה א ה ל) **אֶלְעָזָר הוֹלִיד אֶת פִּינְחָס פִּינְחָס הוֹלִיד אֶת אֲבִישׁוּעַ** ו**אֲבִישׁוּעַ הוֹלִיד אֶת בְּקִי** ובקִי הוֹלִיד אֶת עֲזִי. וְעֲזִי הוֹלִיד אֶת נִרְחָה ונִרְחָה הוֹלִיד אֶת מְרִיזֵה. מְרִיזֵה הוֹלִיד אֶת אֲמֶרְיָה וְאֲמֶרְיָה הוֹלִיד אֶת אֲחִישׁוּבַי. וְאֲחִישׁוּבַי הוֹלִיד אֶת צְדוֹק וְצְדוֹק הוֹלִיד אֶת אֲחִימֶעֶץ. **שְׁלוֹם** כתיב ו' זעירא וכתובה כמו י'. (רבינו אפרים) *
- כ. כ"ח שנים זכה יהושע להנהיג את ישראל - כמנין התיבות בתפילתו של משה רבינו: **יִפְקֹד י-הוָה אֶל-לֵהִי הַרְוֹתָ לְכָל בְּשׂוֹר אִישׁ עַל הָעֵדָה. אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֶיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֵא לְפָנֶיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יֵבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדוֹת י-הוָה כְּצֵאֵן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רַעְיָה**. (רבינו אפרים) וכן לפי שבלק שלא לבלעם כ"ח מיני קסמים והעבירים יהושע מישראל. (מגלה עמוקות פרשת בלק דרוש ו)
- ל. לא בד"ו פסה - יום ראשון של פסה לעולם לא יחול בימים שני, רביעי ושישי, שכן מספר הימים מפסח עד ראש השנה הוא קבוע - 163 ימים, שהם 23 שבועות ועוד יומיים. ממילא לא יהיו בימים הללו ברכות של אכילת מצה, מרור, ברכות ההגדה. (הלכות פסוקות הל מועד עמוד קפז) *
- ל. ל' בחשוון לא יכול לחול בימים בדו"ו. ביום שישי הוא לא יכול לחול כיוון שבסוגי השנים בהן כ"ט בחשוון נופל ביום חמישי - אין את התאריך ל' בחשוון. לעומתו, כל חודש כסליו, למעט ל' בכסליו, הם תאריכים שיכולים לצאת בכל יום בשבוע מלבד יום אחד. כך, א' בכסליו לא יכול לחול רק ביום ז', ב' בכסליו ביום א' וכן הלאה, עד כ"ט בכסליו שלא יחול ביום ז'. ל' בכסליו לא יחול בימים אד", כמו ראש השנה - כיוון שבכל סוגי השנים שבהן כ"ט בכסליו חל בימים ג' וה' אין תאריך ל' בכסליו. (ביאור הלכה אורח חיים תכח ד"ה)
- מ. מתו נעמן וארד בלא בנים ויבם בָּלַע את נשותיהם וקרא שם בניו נעמן וארד ע"ש המתים, ונחשבו בין בני בנימין מצד היבום להקים שם המת, והם באמת בני בלע. ובלע ובכר הוא שם אחד. אחי וראש הוא שם אחד, אחי ראש ר"ל אחי רם, כי ראש ורם ענין אחד. וגרא לא היה למשפחה בפ"ע. (מלבי"ם). לְשִׁפּוֹסִים - הוא לְפִיִּם. (רש"י).
- נ. נזופים היו ראובן ושמעון - ראובן בלבד יצועי אביו, שמעון במעשה זמרי, ובזבולון משום שהוא הולך כמה פעמים במקום סכנה. (חזקוני) *
- נ. נשים היו צנועות יותר מאנשים ואיתא במדרש (שמות רבה א כה) 'ומנין שלא נחשדו על הערוה שהרי אחת היתה ופרסמה הכתוב שנאמר (ויקרא כד, יא) **וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֹמִית בַּת דָּבָר לְמִשָּׁה דָן**. ואילו אצל האנשים נאמר (במדבר יא א) **בָּקָה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ** על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם. לכך נתן הקב"ה אות ה' של האישה תחילה. (מ.ש.ת.)
- ס. סכנה היא שנכנס לתוך כ"ד אלפי איש משבט שמעון ורצו להרגו - ובכך עבר על הציווי (דברים ד טו) **וְנִשְׁמַרְתֶּם מֵאֵד לְנַפְשֵׁיכֶם**. וק"ל ספק נפשות להקל, ולא היה זה כדי להציל את עצמו מחטא. (באר בשדה) א"נ לפי שהקשה לדבר אל השי"ת שאמר לפניו 'רבש"ע על אלו יפלו כ"ד אלף מישראל'. (סנהדרין פב ב - מהרש"א שם)
- ע. ערב רב שהתחננו עם נשי שבט שמעון הם מתו במגיפה זו, ומבני ישראל לא נפל איש. וזהו שכתוב **וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָתִי**. שכיפר על בני ישראל שלא נפלו, ואילו שנפלו היו מן הערב רב, שעבדו ע"ו ממש, וישראל נכשלו רק בבעל פעור שהיו סבורים שבוזה הם מבזים את הפעור ואין בוזה עון, ועל כך כיפר פנחס במעשהו ולא מתו. (מעם לועז בשם הוהר) *
- פ. פגומים ופסולים היו בניו של חצרון בן יהודה לפי שירחמאל בנו לקח אשה גויה (כדאיאת בירושלמי סנהדרין פ"ב ה"ג) ואף שמסתמא גיירה מכל מקום כיון שלא נתגיירה לשם שמים הוי בנים פגומים ונפסלו ממלוכה לכך נכתבה משפחתו חסרה. (טעמא דקרא) *
- צ. צ"א קרבנות - י"ג קרבנות ליום הפסח, הרי לז' ימי הפסח צ"א קרבנות, בגימטריא **אמן**, לומר לך כל העונה **אמן** אמן אחר הברכות כאילו הקריב כל הקרבנות. (רבינו אפרים)
- ק. קע"ה פעמים כתוב בכל התורה כולה **וַיְדַבֵּר י-הוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר**. וכאן זו הפעם היחידה בתורה שנאמר **וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל י-הוָה לֵאמֹר**. כתב בספר 'שרשרת זהב' אנו יודעים שדיבור הוא לשון קשה ואמירה לשון רכה, ומשה רבינו היה לו כח לקבל מהקב"ה לשונות קשים של "דיבור" ולהמתיק אותו לישראל בלשון "אמירה" אולם כאן משה שמע **עֲלָה אֶל הַר הָעֵבְרָיִם הַזֶּה** וגו' ו**רָאֵה אֶת אֲרִיץ כְּנָעַן** וגו', וצריך העם למנהיג אחר, אמר משה רבינו שאולי המנהיג החדש של יוכל להמתיק מדיבור אל אמירה, וזה כוונת בעל הטורים "לא תזכור כמה וידבר שדיברת אלי", שאני הצלחתי להמתיק את הדיבור שדיברת אלי לאמירה. (קב ונקי) *
- ר. רגל בפני עצמו הוא היום השמיני בשונה משאר ימי חג הסוכות שנאמר בהם **וּבַיּוֹם** עם ו' החיבור לענין **פז"ר קש"ב**. פייס בפני עצמו [בכל פרי החג לא היו מטילים פייס איזה משמר יקריב, בשמיני עצרת היו מטילים פייס], זמן בפני עצמו [שמברכים בו שהחינין], רגל בפני עצמו [שאיין יושבים בסוכה], קרבן בפני עצמו [שאינם מקריבים בו שיש פריים כפי הסדר היורד של פרי החג, אלא פר אחד], שירה בפני עצמו [שהלויים אומרים בו שירה על המוסף שלא מענין השירה של חג הסוכות]. ברכה בפני עצמו [נוסח הברכה אינו כבחה הסוכות אלא מיוחד לשמיני עצרת]. (סוכה מז א)
- ש. שלושה חודשים בלבד מלכו יהואחז ויהויכין לפיכך לא הזכירם. וכל זמן שהיה יאשיהו על כסא מלכותם של יאשיהו ובניו נמשכה נבואת ירמיהו. (אברבנאל) *
- ת. תש"ל תמידין קרבים בשנה - תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם - ר"ת **תש"ל**. וכן תש"ל ימים תינוק יונק מאמו שהם שתי שנים. (רבינו אפרים)
- ת. תקפ"ו בגימטריא שופר - והלכות שופר נמצא בסיומן תקפ"ו, ואע"פ שלא התכוין המחבר לכך, מהשמים הסכימו על ידו כי עשה את חיבורו לשם שמים. (סידור היעב"ץ)

מקורות / חידודון *

א. **וכן כתב המלבי"ם** - לפלוא היו לו עוד בנים כי י"א שאון בן פלת היינו בן (פלוא) [פלוא], ופה לא חשב רק אליאב להזכיר ענין דתן ואבירם, לכן אמר ובני בלשון רבים כאלו יאמר ובני פלוא אליאב וגו', כמו שבארתי זה בפ"ד ד"ה בכל הספר. (וכ"כ החוקוני בפרשת קרח)
איתא בגמרא - דתן שעבר על דת אל, אבירם שאיבר עצמו מעשות תשובה, ואון שישב באנינות, פלת שנעשו לו פלאות, בן ראובן בן שראה והבין.
אמר רב: און בן פלת לא מכח עצמו עשה תשובה, אלא אשתו הצילתו, אמרה ליה [לון]: מאי נפקא [מה יצא] לך מינה [מקטטה זו]? אי מר רבה [אם זה, משה, הוא הרב] — תהיה אנת תלמידא [אתה התלמיד], ואי מר רבה [אם זה, קרח, הוא הרב] — תהיה אנת תלמידא [אתה התלמיד], ולשמ מה לך לריב? אמר לה: מאי אעביד [מה אעשה]? הואי [היית] בעצה ואשתבעי לי בהדיהו [ונשבתי עמם] שאהיה עמם בכל דבר. אמרה ליה [לון]: ידענא דכולה כנישתא קדישתא נינהו [יודעת אני שכל העדה קדושה היא], דכתיב [שנאמר]: **פי כל העדה פלם קדשים (במדבר, טז, ג), ונזהרים הם בצניעות. אמרה ליה [לון]: **תוב, דאנא מצילנא לך [שב, שאני מצילה אותך].** אשקיתיה חמרא וארויתיה, ואגניתיה גואי [השקתו יין ושכרתו, והשכיבה אותו בפנים]. **אותבה [התיישבה] על בבא [שער פתח הבית], וסרתה למזיה [ופרעה את שערותיה] כמתרצת. כל דאתא חזיה הדר, אדהכי והכי אבלעו [מי שבא ראה אותה וחזר לאחוריו, ובין כך וכך נבלעו להם אנשי קרח], וניצל און בן פלת. (סנהדרין ק"א).**
והאלשיך כתב — שקראו בלשון רבים מפני שבן כשר אף שהוא אחד נחשב לאביו כבנים רבים.**

ד. ר' מני דשאב ורבי יהושע דסכנין ור' יוחנן בשם ר' לוי אמרו בשביל ד' דברים מתו בני אהרן ובכולן כתיב בהם מיתה על שהיו שותוי יין וכתיב בו מיתה שנאמר ויקרא י. ט יין ושכר אל תשת ועל ידי שהיו מחוסרי בגדים וכתיב בו מיתה שנאמר שמות כח, **מג והיו על אהרן ועל בניו ומה היו חסרין מעיל שכתוב בו מיתה שנאמר שם, לה והיה על אהרן לשרת וע"י שנכנסו בלא רחיצת ידים ורגלים שנאמר שם ל, כא ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימותו** וכתיב שם, **כ בבאם אל אהל מועד ירחצו מים** ועל ידי שלא היו להם בנים וכתיב בו מיתה הה"ד במדבר ג, ד **וימת נדב ואביהוא [וגו'] ובנים לא היו להם**. אבא חנין אומר ע"י שלא היה להם נשים דכתיב ויקרא טז, ו **וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו אשתו. (ויקרא רבה כ ט).**
בכל הימים כתיב **במקשרם כמקשרם** ובשביעי כתיב **במקשרם כמקשרם**, **לפי שהוא סוף הרגל וגמר החג, לומר לך זהו משפטם של שבעת הימים, ובקרבנות שמיני במקשרם כמקשרם**, עשאן משפט חלוק לעצמן, ומהאי טעמא מזכירין אותו בתפלה בשמו המיוחד שמיני העצרת, וגם לכמה ענינים נחשב כרגל מיוחד לבד לענין תשלומין דראשון כפי שיתבאר בדרשה הבאה. — והנה בכל התירוצים לא יתיישב יפה הלשון הכא והתם, כי לפי משמעות לשון הכא והתם מוסב על שמיני של חג ועל שביעי של פסח, ובאמת המובן ככאן התם בשבעת הימים של חג עצמו, ומצאתי שבנוסחא ש"ס כת"י הגירסא בכולהו כתיב וכו' ובהאי כתיב וכו', והפי' בכולהו — בכל ימי החג, ובהאי — הפי' ביום השמיני, והיא גירסא יפה ומכונה מאד. (תורה תמימה)
ז. איתא במסכת סופרים - ובראש השנה אומר: **פל העמים תקעו כף... עלה אלהים בתרועה? הנה בקול שופר**. בשעה שהקב"ה עולה לישב על כסא הדין בראש השנה, לדין הוא עולה. הדא הוא דכתיב: **עלה אלהים בתרועה**. וכיון שישראל נוטלין שופרותיהן ותוקעין, מיד **הנה בקול שופר**. מה הקב"ה עושה? עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים, ומתמלא עליהם רחמים, והופך להם מדת הדין למדת רחמים. אימתי? בראש השנה, בחזש השביעי באחד לחזש. (פרק יט הלכה ב). וי"א שהוא מעין שיר של יום ראש השנה שהוא יום המלכת הקב"ה על העולם. א"נ **וכני קרח לא מתו** (במדבר כו יא) מאחר והרהרו תשובה בליבם (במדבר רבה, יח). לרמז שאין דבר העומד בפני התשובה, וליצר הרע יש שבעה שמות (סוכה נב א), הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות (בב"ב טז א).

בפרק מ"ז 77 תיבות. 77X7 = 539, מפסוק **מן המצר** עד **ומקשרם למדני** 48 תיבות ס"ה 587 (שופר עם הכולל).

ט. כל המזכה את הרבים אין חטא בא לידו (אבות ה יח) היינו בשוגג **רגלי חסידיו ישמר** (ש"א ב ט) הא מזיד אפשר בא לידו, הטעם דאין חטא בא על ידו פרש"י — שלא יהיו הוא בגיהנם ותלמידו בגן עדן, משמע מזיד נמי אין בה לידו, דשוגג לא שייך גיהנם, וכי תימא הא סם המות כרוך בעבירה ומה לי שוגג מה לי מזיד, י"ל כשהוא מזיד מעורר כח הטומאה ושורה על מוחו עון ומזהם נפשו משא"כ בשוגג. זכות הרבים של פנחס אין לחשוש שיחטא. (תיבת גמא) **א"נ ק"ל** ששכיחות משתלמת אלא לבסוף ועל כן לאחר מותו של האדם מקבל הוא את שכרו, ושכרו של פנחס היה שלא ימות לעולם אם כן בדין הוא שיטול שכרו. (פרפראות לתורה)

י. **שלים בגימטריא פינחס נולד מהול**. (עם הכולל 380). לכך כתיב ב' לפי שהרג לזמרי שהיה נשיא על חמשה משפחות שמעון **מאול ונימין נאהד וניכין וצחר**. ולכזבי שהיתה בת ראש אומות חמשה, **אני רקם צור חור רבע**, הרי בין שניהם י' לכך כתיב ב'. (רבינו אפרים).
ע. **ואמר רבי שמעון, ראויים היו ישראל להיות משמדים באותה שעה, פרט לזה שהקדים פנחס למעשה הנה ושפך את הדם. זהו שכתוב פינחס בן אלעזר בן אהרן הפנה השכיב וגו'. דבר אחר פינחס בן אלעזר וגו' - אמר רבי שמעון, בן בן פעמים, בא להשלים האבדה. (זהר פרשת פנחס - מתורגם)**
ג. **א"נ לפי שאלו הראובני השמעוני הנבולני**. היו צריכין לשני עדים יותר מזולתם. כי ראובן נכשל במעשה בלחה, ושמעון יצא ממנו זמרי, ונראין הדברים שכ"ד אלף שנפלו רובם משמעון והחסרון שבמספר שבת זה יוכיח. **זבולן לחוף ימים**, (בראשית מט יג) וארז"ל (כתובות סא א) עונת הספנים אחת לשש חדשים. ויש לחוש מאחר שירודי הים באניות פרושים מנשותיהן שזמא ע"י זה יבוא ליד זנות, ע"כ חתם שם יה שלשתן לומר שכולם **זנוע ברה? הנה** וגדורים מעריות לשעבר ולהבא, יותר מכל אומה ולשון. (כלי יקר) א"נ כיון שהביא לבן את לאה ושכב עימה יעקב שלא מדעתו בחושבו שהיא רחל, ואפשר לומר שמצד זה היה בראובן פסול, וכן בשמעון מצד שלא היתה אהבתו עמה כמו לרחל שנאמר בה (בראשית כ ט) **ויאהב גם את רחל מלאה**, וגם לאה אמרה (בראשית כט לג) **פי שמע? הנה פי שנואה אנכי**, לכן הוצרכו לעדות ששם ה' מעיד עליהם, שכמו שזבולון שהוא סוף בניה של לאה אין בו שום פסול, שהוא בן שיש וודאי שהיתה אהובה אחרי שילדה לו שישה בנים, כך ראובן ושמעון אין בהם פסול. (שפתי כהן)

ל. **לא בדי' פסח, לא גה'ז עצרת, לא אד'ו ראש השנה וסוכה, לא אג'ו יום כיפורים ולא זב'ד פורים**. (הלכות פסוקות רב יהודאי גאון)
ק. רואים אנו שה' קיים את בקשתו של משה ודיבר אל יהושע רק באמירה, שבכל ספר יהושע כתוב **ויאמר? הנה אל יהושע** [י"א פעמים], ולא נאמר "וידבר ה' אל יהושע", רק בפעם אחת נאמר **וידבר? הנה אל יהושע לאמר** בפרשת רוצחין (יהושע כ א) שזה לשון קשה, ואחז"ל על זה שנאמר שם לשון עז משהו שהוא דבר תורה. והביאור בזה שכיון שזה נאמר בתורה, כבר משה רבינו המתיק את זה בזמנו לעם בלשון אמירה ורכה, ולכן לא הקפיד ה' לומר ליהושע "וידבר" בלשון קשה, אבל בדבר חדש היה מקפיד וציוה ליהושע בלשון ויאמר שהוא לשון רכה, בכדי שיקבל העם ממנו ולא יהיה לו לטורח להמתיק לעם מדיבור על אמירה. (קב ונקי)

פ. שלשה בנים היו לחצרון דכתיב (דברי הימים א ב ט) **וכני חצרון אשר נולד לו את ירחמאל ואת רם ואת פלוכי**. הוא ירחמאל קדמוי אלא שנשא אשה גויה להתעטר בה דכתיב (דברי הימים א ב כו) **ותהי אשה אחרת לירחמאל ושמה עטרה היא אם אונם**. שהכניסה אנינה לתוך ביתו. (ירושלמי סנהדרין פ"ב ה"ג) פרש"י - לפי פשוטו ישראלית היתה. וביבמות ירושלמי כתב שלקח נכרית להתעטר בה יפה ושרית היתה **היא אם אונם**. (שמעתי) **אם כמו שקמתי אם פישראל** (שופטים ז ז) והיא היתה **אונם** שפל וחלש היה לשון אונן וכמו **לא אכלתי באני ממנו** (דברים כו יד) וכמו כמתאוננים (במדבר י"א) ויצא ממנו ששן שתן בתו לירחע המצרי עבדו ומספר בגנותו כלומר לא היו ראויין למלכות ויצא ממנו ישמעאל בן נתניה בן אלישמע שהרג גדליה בן אחיקם (ירמיהו מ"א)

ש. **נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוף ננתי דברי דברי בפיו ודבר אליהם את כל אשר אצננו**. (דברים יח יח) זהו ירמיהו בגימטריא **נביא אקים להם**. (289) **נביא מקרף מאחיה כמני? קים לך? הנה א-ל-היך אליו תשמעון**. (דברים יח טו) **נביא מקרף מאחיה בגימטריא אך ירמיהו בן חלקיהו** (503 עם הכולל) משה רבינו אומר: ירמיהו צדיק כמוני ושבתו יעמדו כנגדו ויתנבא מ' שנה. (רוקח שופטים)
ירמיהו גמטריא אסיר (271) על שם שנאסר בבית הכלא דכתיב **ויקמהו הנביא הנה קלוא בקצר המטרה אשר בית מלך יהודה**. (ירמיהו לב ב) (רבינו אפרים). ונקרא ירמיהו על שם החורבן והוסיפו י-ה בשמו לרמוז שאם יחזרו בתשובה יהי ה' בעזרם ולא יחרב הבית. (פני יוסף הפטרת פנחס)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת ramnaadlan018@gmail.com